

Κτίζοντας εν ξηρώ
Οι ξερολιθιές ως στοιχεία πολιτισμού και αειφορικής διαχείρισης

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/μαθήτριες της Δ', Ε', Στ' τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00πμ-13:30μμ), αλλά μπορεί να επεκταθεί μέχρι τις 16:30 μμ.

Σημείωση 1: Το πρόγραμμα που παρουσιάζεται πιο κάτω εκτείνεται μέχρι τις 13:30μμ. Σε περίπτωση που η ομάδα επιθυμεί την επέκτασή του μέχρι τις 16:30μμ, τότε αυτό μπορεί να επεκταθεί με επιπλέον ανατροφοδοτικές δραστηριότητες, μετά από συνεννόηση των συνοδών εκπαιδευτικών με το προσωπικό του ΚΠΕ.

Σημείωση 2: Σε συνεργασία με το προσωπικό του ΚΠΕ και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας. Η ανάπτυξη του πιο κάτω προγράμματος, όπως επίσης και οι δραστηριότητές του είναι ενδεικτικές.

Σημείωση 3: Στο ΚΠΕ λειτουργεί κυλικείο.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να:

- Εντοπίσουν τα στοιχεία που καθορίζουν το πολιτισμικό κεφάλαιο μιας περιοχής.
- Αναγνωρίζουν και να κατηγοριοποιούν τους πολιτιστικούς πόρους σε υλικούς και άυλους.
- Γνωρίσουν στοιχεία της κοινότητας Κοιλανίου που εντάσσονται στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.
- Μελετήσουν επιτόπου και να περιγράψουν την τέχνη της ξερολιθιάς ως τεχνική δόμησης.
- Συσχετίσουν την τέχνη της ξερολιθιάς (δόμες/αναβαθμίδες) με την αγροτική εκμετάλλευση του χώρου και συγκεκριμένα με την αμπελοκαλλιέργεια.
- Προβληματιστούν ως προς την εικόνα εγκατάλειψης ξερολιθικών τοπίων και να εντοπίσουν τα οικονομικά, πολιτισμικά και οικολογικά οφέλη της διατήρησης και αποκατάστασής τους.
- Διερευνήσουν με επιτόπια μελέτη και μέσα από μετρήσεις τη συμβολή των αναβαθμίδων στην οικολογική ισορροπία της περιοχής.
- Αποκτήσουν δεξιότητες συλλογής δεδομένων, ανάλυσης, συζήτησης μέσα από συνέντευξη.
- Συνειδητοποιήσουν τη συμβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην αειφόρο ανάπτυξη μιας περιοχής.
- Αποκτήσουν στάσεις σεβασμού απέναντι στα πολιτιστικά στοιχεία που καθορίζουν την ταυτότητα μιας περιοχής.

- Προτείνουν δράσεις ενημέρωσης του κοινού σχετικές με την αξία της ξερολιθιάς και την αναγκαιότητα συντήρησης των ξερολιθικών τοπίων.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 – 9:30

Αφιξη, καλωσόρισμα και ξενάγηση στο ΚΠΕ Κοιλανίου

Γνωριμία με την κοινότητα Κοιλανίου. Συζήτηση για το πρόγραμμα και τους κανόνες που διέπουν την εφαρμογή του.

9:30 – 10:55

Πολιτισμός – Πολιτισμικό κεφάλαιο

Οι μαθητές/μαθήτριες προσδιορίζουν τον πολιτισμό ως ένα από τα κυριότερα στοιχεία προβολής και ανάδειξης μιας περιοχής. Εντοπίζουν και αναφέρουν πολιτιστικούς πόρους της Κύπρου και καθορίζουν τους τομείς που συνθέτουν το πολιτισμικό κεφάλαιο μιας περιοχής.

Διακρίνουν τους πολιτιστικούς πόρους σε υλικούς και άυλους. Ενημερώνονται για τους άυλους πολιτιστικούς πόρους της κοινότητας Κοιλανίου που εντάσσονται στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

Τέχνη της ξερολιθιάς: Ένας άυλος πολιτιστικός πόρος

Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται για τη γεωμορφολογία της περιοχής και τη χρήση/αξιοποίηση των πετρωμάτων στην καθημερινή ζωή των κατοίκων. Συμμετέχουν σε παιχνίδι και ανακαλύπτουν τρόπους αξιοποίησης των πετρωμάτων στα παλιά χρόνια. Κατηγοριοποιούν τα ευρήματά τους (πέτρινες κατασκευές) σε σχέση με τις ανάγκες που εξυπηρετούσαν. Επισημαίνουν τη συμβολή της χρήσης της πέτρας στον πολιτισμό και κατανοούν την έννοια της τέχνης της ξερολιθιάς ως άυλος πολιτιστικός πόρος της περιοχής.

Μελετούν φωτογραφικό υλικό ξερολιθικών κατασκευών που αναδεικνύει τη διεθνή απήχηση της τεχνικής δόμησης εν ξηρώ.

Η ιστορία μιας πέτρας

Οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν πηγές και προσδιορίζουν την πολύπλευρη προσφορά της τεχνικής της ξερολιθιάς στο ευρύτερο περιβάλλον μιας αμπελουργικής περιοχής. Επιχειρηματολογούν για την ανάγκη διατήρησης των ξερολιθικών κατασκευών μέσα στα πλαίσια της αιεφόρου ανάπτυξης της κοινότητας.

Ετοιμασία για μελέτη πεδίου σε ξερολιθικό τοπίο – Συνέντευξη με τεχνίτη/τεχνίτρια της ξερολιθιάς

Οι μαθητές/μαθήτριες ετοιμάζουν ερωτήσεις τις οποίες θα απευθύνουν σε τεχνίτη/τεχνίτρια της ξερολιθιάς σε σχέση με το επάγγελμα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει, τα εργαλεία που χρησιμοποιεί και το είδος και τον κύκλο εργασιών του σήμερα και στο παρελθόν.

10:55 – 11 :10

Διάλειμμα

11:10 – 13:30 Μελέτη πεδίου σε ξερολιθική κατασκευή (δόμη/αναβαθμίδα)

Χτίσιμο πέτρας εν ξηρώ

Οι μαθητές/μαθήτριες επισκέπτονται ξερολιθικό τοπίο της περιοχής και παρακολουθούν την τεχνική της ξερολιθιάς «χτισίματος πέτρας εν ξηρώ» για την κατασκευή δόμης/αναβαθμίδας από τεχνίτη/τεχνίτρια.

Συνέντευξη με τεχνίτη/τεχνίτρια της ξερολιθιάς

Οι μαθητές/μαθήτριες υποβάλουν τις ερωτήσεις τους στον/στην τεχνίτη/τεχνίτρια της ξερολιθιάς. Ενημερώνονται για το πώς έμαθε την τέχνη της ξερολιθιάς και το πώς οι ίδιοι/ίδιες θα μπορούσαν σήμερα να τη διδαχθούν. Συζητούν, επιλύουν απορίες και θέτουν προβληματισμούς ως προς τα πλεονεκτήματα της τέχνης εν ξηρώ και τη συνεισφορά της στην τοπική κοινωνία και στο ευρύτερο περιβάλλον της περιοχής.

Κατασκευή «ξερολιθικού» ουρανοξύστη

Οι μαθητές/μαθήτριες προσπαθούν να φτιάξουν τον δικό τους «ξερολιθικό» ουρανοξύστη.

Ξερολιθιά και οικολογική ισορροπία

Οι μαθητές/μαθήτριες κάνουν μετρήσεις και σημειώνουν την υγρασία και τη θερμοκρασία σε διάφορα σημεία της ξερολιθικής κατασκευής. Εντοπίζουν ήχους και στοιχεία που υποδεικνύουν την ύπαρξη ζωικών οργανισμών, αναγνωρίζουν και καταγράφουν είδη χλωρίδας και πανίδας. Καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με τη συμβολή των αναβαθμίδων στην αμπελοκαλλιέργεια και στη βιοποικιλότητα της περιοχής.

Παιχνίδι - Βρες το ταίρι σου

Οι μαθητές/μαθήτριες συμμετέχουν σε παιχνίδι μέσα από το οποίο αναδεικνύονται γνώσεις, αξίες και στάσεις σχετικά με το περιβάλλον και τις αναβαθμίδες.

Εγκατάλειψη και προβληματισμός

Οι μαθητές/μαθήτριες εντοπίζουν στοιχεία φθοράς και εγκατάλειψης των ξερολιθικών τοπίων (δομών/αναβαθμίδων). Συζητούνται οι λόγοι εγκατάλειψης και αναγνωρίζονται οι δυσκολίες αποκατάστασης των ξερολιθικών τοπίων. Συνειδητοποιούν την περιβαλλοντική σημασία διατήρησης, συντήρησης και αποκατάστασής τους στην περιοχή των Κρασοχωριών. Προβάλλεται η ανάγκη δημιουργίας ευκαιριών και κινήτρων απασχόλησης και επιχειρηματικότητας προς τη νέα γενιά ώστε να ακολουθήσει την τέχνη της ξερολιθιάς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

13:30 – 16:30 Επιστροφή στο ΚΠΕ – Δημιουργικές δραστηριότητες

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το ολόημερο πρόγραμμα (9:00πμ – 16:30μμ), οι μαθητές/μαθήτριες συνεχίζουν το πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες όπως:

- Συνέντευξη με τις κοινοτικές αρχές ως προς τους τρόπους ανάδειξης και αξιοποίησης των ξερολιθικών τοπίων της περιοχής και τις πολιτικές που εφαρμόζουν για τη διατήρηση και αναβάθμισή τους.
- Μελέτη και παρουσίαση ξερολιθικών κατασκευών με διεθνή απήχηση.
- Μελέτη, καταγραφή και τεκμηρίωση άλλων ονομασιών που χρησιμοποιούνται για τη ξερολιθιά (αναβαθμίδες, δόμες κλπ.) στον ευρύτερο ελληνικό χώρο.
- Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη αποσαφηνίζοντας έννοιες και αξίες για τις ξερολιθιές.
- Γνωριμία άλλων στοιχείων άυλου πολιτισμού της κοινότητας.
- Εικονογράφηση σκηνής του παραμυθιού «Οι περιπέτειες μιας πέτρας».
- Κατασκευή με τουβλάκια, σε μικρογραφία, μιας ξερολιθικής κατασκευής.
- Ζωγραφική πάνω σε πέτρα με θέμα την αμπελοκαλλιέργεια και τη ξερολιθιά.

Στο απογευματινό πρόγραμμα οι μαθητές/μαθήτριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτόν μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να γευματίσουν σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/μαθήτριες:

- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν μαζί τους κασετίνα στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα, μολύβια και χρώματα.
- Είναι κατάλληλα ντυμένοι/ντυμένες, με βάση τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.
- Έχουν μαζί τους παγούρι με νερό και δεκατιανό για να φάνε.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια ή παπούτσια για περπάτημα.
- Τα φύλλα εργασίας, τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων, παρέχονται από το ΚΠΕ.